

[Patursson.]

Undervisningsvæsen. Paa de to nævnte Loves Frihedsprincipper er den færøske Skole opbygget. Men nu har det danske Undervisningsministerium i 12 Aar nægtet at acceptere disse Selvstyreprincipper, paa hvilke de gældende færøske Skoleanordninger er bygget.

I en meget reaktionær Tid gennemførte Lagtinget i 1910 en Bestemmelse vedrørende Undervisningssproget, hvis Ordlyd den højtærede Undervisningsminister citerede før, og som jeg ikke skal trætte med at anføre igen. Men det er faktisk det samme med lidt andre Ord, som Tvangsstyret i 1845 indførte: der bør ved Undervisningen lægges Vægt paa, at Børnene, foruden at tilegne sig Lærestoffet, lærer at forstaa og tale det danske Sprog, og Tilagnelsen af Stoffet skal ske ved at anvende det danske Sprog som Undervisningssprog. Overfor denne Lagtingets Vedtagelse var Undervisningsministeriet overordentlig lydør og udvirkede dens anordningsmæssige Sanktion allerede den 12. Januar 1912. Den Gang Lagtinget vedtager, at Dansk skal være Undervisningssprog, er der ikke noget i Vejen for, at det kan blive sanktioneret herved, men naar Lagtinget 8 Gange har vedtaget, at Færøsk skal være Undervisningssproget, saa staar man stille, saa bliver det nægtet herved fra, saa siger man: gaa hen og forlig Jer og kom saa igen!

Jeg maa have Lov til at citere Gangen i disse 8 Vedtagelser af Lagtinget lidt udførligere end den højtærede Minister. Der blev under Sagens Behandling i Lagtinget 1911 af det frisindede Partis Ordførere udtalt, at hvis den nysnævnte Bestemmelse fik anordningsmæssig Kraft, vilde den føre til en stedse voksende Uro og Misnøje. Den Besked fik Undervisningsministeriet, og selvfølgelig kom denne Spaadom til at gaa i Opfyldelse, thi, som før sagt, hvis man vil sammenligne Sprogtvangsparagraffen i Anordningen af 1912 — for det er en Sprogtvangsparagraf, vi lever under nu, det kan man ikke komme bort fra — med Sprogtvangsparagraffen i det provisoriske Skolereglement af 1845, saa er Indholdet i Realiteten det samme: Dansk skal være Undervisningssproget, og Færøsk, Børnenes og Lærernes eget Modersmaal, skal tilside sættes. Det var derfor givet, at der overfor Sprogtvangen af 1912 maatte opstaa en noget lignende Modstand som mod Sprogtvangen af 1845. For ikke at trætte det høje Ting skal jeg her forbigaa de i Tiden efter Sprogtvangparagraffens Indførelse forefaldende Rivninger mellem Paragraffens Udøvere,

altsaa Lærerne, og Paragraffens Haandhævere, Skoledirektionen. Men jeg vil bede om Adgang til i korte Træk at anføre, hvorledes Sagens Akter har udformet sig mellem Lagtinget og Undervisningsministeriet. Det kommer her ikke an paa at citere, hvad der er foregaaet indenfor selve Lagtinget. Jeg mener, at Undervisningsministeriet har at holde sig til det Resultat, som Lagtinget kom til, hver Gang det behandlede Sagen: Hvorledes foreligger Afstemningen? Det afgørende er, hvad Lagtingets Afstemning gaar ud paa, og saa, mener jeg, skulde Undervisningsministeriet ganske loyalt have sagt: Vi sanktionerer, selvfølgelig sanktionerer vi, for Færingerne har Ret til at ordne deres Undervisningsvæsen, som de vil, og Lagtinget er deres højeste Myndighed. Det kan ikke nytte, at den højtærede Undervisningsminister vil sige, at det er Partihensyn, der har gjort sig gældende, at man skal have noget at flage med, naar man gaar til Valg o. s. v. Det er aldeles ikke det, det her drejer sig om. Sagen rejstes i 1918 af den færøske Lærerforening. Lærerne ønsker ikke at leve under saadanne Forhold, at de er udsatte for at bryde Loven hver eneste Dag. I det Aar, den højtærede Minister henviser til, 1928, er det atter Færøernes Lærerforening, der gaar i Spidsen, og Formanden for Færøernes Lærerforening er Formand for det socialdemokratiske Parti i Lagtinget, saa man kan ikke komme og sige, at det blot er Partihensyn, der gør sig gældende. Der er ingen, som er ivrigere end han til at gaa i Brechen for Modersmaalets Ret paa Færøerne. I en Skrivelse, dateret Olafsdag 1918, ansøger Bestyrelsen for Færøernes Lærerforening Lagtinget om en Forandring af Skolelovens Sprogtvangparagraf, gaaende ud paa, at Undervisningen i de færøske Skoler skal foregaa paa Modersmaalet. Lagtinget imødekom Lærerforeningens Ansøgning og vedtog med 12 Stemmer mod 5 — 3 stemte ikke og 2 var fraværende —, at § 7, 3die Stykke, skulde lyde saaledes:

„Undervisningssproget er Børnenes Talesprog, Færøsk. Ved Undervisningen i Færøsk og Dansk lægges der Vægt paa, at Børnene opnaar Færdighed i Brugen af de to Sprog saavel i Læsning som i Tale og Skrift.“

Det vedtagne Forslag blev saa sendt til Undervisningsministeriet, der imidlertid afviste det. Og nu kommer jeg til den Skrivelse, som den højtærede Minister omtalte at Undervisningsministeriet havde sendt til Lagtinget med Forespørgsel om, hvorledes et almindeligt begavet Barn kunde opnaa den fornødne Færdighed i Dansk, uden at Dansk